

**DIGITAL HUMAN RIGHTS – ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS
IN THE DOMESTIC SPACE**

**ЦИФРОВІ ПРАВА ЛЮДИНИ – ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
У ВІТЧИЗНЯНОМУ ПРОСТОРИ**

Chalabiieva M. R.

*Candidate of Juridical Sciences,
Research Officer at Scientific Research
Institute of State Building and Local
Government of National Academy
of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine*

Чалабієва М. Р.

*кандидат юридичних наук,
науковий співробітник
Науково-дослідний інститут
державного будівництва
та місцевого самоврядування
Національної академії
правових наук України
м. Харків, Україна*

Права людини і громадянина гарантовані Конституцією України та міжнародними нормативно-правовими актами, які були ратифіковані нашою країною. Зважаючи на глобальну цифровізацію, цифрові права почали відігравати все більш важливу роль в контексті побутового життя кожного пересічного Українця.

Цифрові права мають тлумачитися в двох контекстах: реалізації традиційних прав людини в онлайн-просторі та спеціальних цифрових прав, які мають можливість втілюватися виключно на електронних майданчиках.

Нині найголовнішими здобутками у сфері цифрових прав в Україні є:

– нормативно-правові надбання – за останні роки в Україні прийнята ціла низка важливих законодавчих актів, які регулюють цифрову сферу та захищають цифрові права людини: Закон України «Про захист персональних даних», Закон України «Про кібербезпеку», Закон України «Про електронні довірчі послуги» та інше;

– доступ до мережі Інтернет – державна влада робить все можливе для забезпечення доступу до мережі в усіх регіонах країни, проводячи широкозмугвий Інтернет та гарантуючи доступні тарифи для користувачів;

– кібернетична безпека – були створені спеціальні державні органи, які борються з кіберзлочинністю та сформовані владні стратегії по забезпеченню безпеки онлайн-простору.

Цифрові права грають величезну роль в контексті адміністративної реформи. Мова про реалізацію та захист фундаментальних прав людини, зокрема цифрових, за допомогою інформаційно-

комунікаційних технологій. Очевидний зв'язок адміністративної реформи та реалізації цифрових прав стосується декількох аспектів.

По-перше, це робота електронного урядування. Цифрове управління дозволяє реалізувати цілий ряд фундаментальних прав людини:

- доступ до інформації – державна влада може оперативно оприлюднювати публічну інформацію про свою роботу, про владні рішення та порядок їх виконання;

- участь громадян – фактично електронне управління дозволяє максимально залучити громадян до процесу прийняття владних рішень. Наприклад, наразі державний додаток Дія дозволяє приймати участь в опитуваннях – це важливий крок для розвитку електронної демократії. В перспективі цифрові платформи можуть стати майданчиком збору думок, прямого діалогу «держава-громадяни». Загалом це сприяє участі громадян у вирішенні питань, які безпосередньо стосуються їх життя та життя громади. Водночас держава має бути обізнана, які громадські настрої панують в країні;

- захист персональних даних – збір, зберігання та обробка має здійснюватися згідно вимог українського законодавства про захист персональних даних. Право на безпеку є ключовим правом людини, та стосується не тільки реального життя, але й медіа-простору – держава має задовольняти потребу населення у безпечному онлайн вимірі;

- інклюзивність – електронне урядування дозволяє забезпечити рівні можливості доступу для всіх груп населення, включаючи осіб з фізичними обмеженнями.

По-друге, цифровізація в межах адміністративної реформи вплинула на ступінь відкритості функціонування. Фактично цифрові інструменти широко використовуються саме для оприлюднення перебігу адміністративних процесів.

По-третє, цифрова освіченість населення. Відоме право на освіту знаходить сучасну інтерпретацію шляхом активного використання інформаційно-комунікаційних технологій. Насамперед, це вміння осіб користуватися цифровими інструментами, які пропонує держава. Задля повноцінного користування державними цифровими платформами населенню слід оволодіти базовими навичками цифрової освіченості. Окрім цифрової освіченості, державні платформи пропонують населенню у подальшому освоїти інші навчальні курси чи освітні серіали, які дозволяють отримати нову інформацію чи навіть професію.

Перспективи розвитку цифрових прав з огляду на наявні здобутки включають:

- збільшення рівня освіченості та громадської свідомості – поступове нарощення обсягу освітніх матеріалів, навчальних програм та ініціатив природньо призведе до збільшення зацікавленості населення цими питаннями, які спрямовані на поширення знань про цифровий простір, його ризики та небезпеки;

– удосконалення законодавства – подальше вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює відносини в інформаційно-цифровій сфері, включаючи питання захисту персональних даних, свободи слова та кібербезпеки;

– зміцнення механізму захисту персональних даних – покращення методики захисту приватної інформації громадян та їх даних у цифровому просторі. Введення суворих вимог щодо збору персональних даних, та контроль за їх збереженням;

– посилення охорони прав дітей в онлайн-просторі – активна протидія та боротьба з дитячою педофілією, кібербулінгом та іншими формами цифрового насилля;

– кібербезпека – посилення заходів у галузі кібербезпеки для захисту усіх громадян.

Цифрові права людини і громадянина в Україні – є важливою темою наукового та практичного обговорення. Наразі існує нагальна потреба у розвитку повноцінної цифрової інфраструктури, спрощення доступу до освітніх серіалів про цифрову освіченість та навички, вдосконалення нормативно-правової бази та механізмів захисту цифрових прав людини.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-31>

HUMAN RIGHTS: DEVELOPMENT, CURRENT STATE

ПРАВА ЛЮДИНИ: РОЗВИТОК, СУЧАСНИЙ СТАН

Chukaeva V. O.

*Candidate of Historical Sciences,
Associate Professor, Associate
Professor of the Department of Theory
of State and Law, Constitutional Law
and State Administration
Dnipro University named after
Oles Gonchar
Dnipro, Ukraine*

Чукаєва В. О.

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави
і права, конституційного права
та державного управління
Дніпровський університет
імені Олеса Гончара
м. Дніпро, Україна*

З новими викликами розвитку людської цивілізації відбувається зміна, формування нової системи прав людини. Так, перше покоління – покоління громадянських і політичних прав виникло з появи ідей та концепцій про державу, політичну владу, права і свободи людини у працях XVII–XVIII століть Дж. Локка, Ш. Монтеск'є, Т. Гоббса,